

Prekenhåndboka (i Dagen):
2. søn. etter påske (6. apr. 2008)

”Herren er min hyrde”

Jan Bygstad.

Tekstgjennomgåelse, 06. apr. 2008.

TEKST: Salme 23

Denne salmen av David er kanskje den kjæreste og meste kjente av alle salmene i GT. Den fortrøstning og trygghet som ånder ut av disse versene har da også vært til hjelp og trøst for troende gjennom århundrene. David skriver salmen på bakgrunn av sin erfaring som gjeter for sin fars saueflokker i traktene omkring Betlehem (jfr. 1Sam 16,11; 17,34ff), og salmen gjenspeiler ulike trekk ved forholde mellom hyrden og flokken hans inn i minste detalj. Når forholdet mellom Herren og hans folk sammenlignes med forholdet mellom hyrde og får, er dette noe som går igjen gjennom hele Skriften (se f.eks. Salm 80; Jes 53,6; Esek 34; Joh 10; osv.). Samtidig må det understrekes at vi her har med noe mer enn et bilde: Det er en reell analogi.

1 Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting.

Salmen begynner med å peke på hvem som er Davids hyrde: Herren. Saueflokkens velbefinnende er fullstendig avhengig av hyrden. Har den en god hyrde, vil den trives og være sunn, har den ingen eller en dårlig hyrde (jfr. Matt 9,36), vil den vantrives, avmagres, og plages av mange slags lidelser. Å være hyrde i disse himmelstrøkene, kan være meget hardt arbeide. Det krever stadig årvåkenhet og gis lite hvile. En god hyrde er villig til å påta seg all den strev og møye som er nødvendig for at flokken skal ha det den trenger. Det er en slik hyrde Herren er, og derfor sier David også at han ikke mangler noe. Det er hyrdens oppgave å vite nøyaktig hva sauene trenger, og så sørge for at de får det. For sauene er ikke i stand til å sørge for seg selv.

2 Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann.

I Judeas fjelland, - og særlig i regnskyggen mot øst -, er det langt mellom grønne gressganger og friske vannkilder. Fordi sauen ikke er i stand til å finne frem selv (den mangler i stor grad stedsans), trenger den en hyrde som kjenner området og kan finne vei. Når det sies at Herren lar ham ligge i grønne gressganger (å *beite* nevnes ikke), henger det sammen med at sauer ikke hviler før de har fått det de trenger. Videre liker sauer dårlig vann som bruser i strie strømmer. Derfor vil hebraiskkyndige gjerne oversette

verset slik: "- han leder meg til stille vann der jeg finner hvile". Ordet for "hvile" betyr også *trøst*, og det at grunnteksten bruker flertallsform, gir ordet forsterket betydning.

3 Han styrker min sjel, han fører meg på rettferdighets stier for sitt navns skyld.

Ordene "Han styrker min sjel" (NO 1930: "Han vederkveger -"; NO 1978/85: "- gir meg ny kraft -"), er en fortolkende oversettelse. I grunnteksten sies det bokstavelig "Han omvender min sjel -". Dette sikter til det som til tider kan hende sauer på beite: Faller de på rygg i en grop i bakken, er de ute av stand til å snu seg og komme på beina ved egen hjelp. Dersom hyrden ikke er i nærheten og kan ta seg av den, vil den dø i løpet av kort tid. På Vestlandet har en et eget ord for dette, *øyrekvelta*. Med dette peker David på den grunnsannhet at omvendelsen dypest sett ikke er menneskets eget verk, men en Guds gjerning (jfr. Jer 31,18b). "Rettferdighetens stier" er det som er en frukt av omvendelsen: Da vandrer et menneske i samsvar med den rettferdighet han har fått fra Herren. Bibelselskapets oversettelse ("rette stier") bygger på en misforståelse (grunnteksten bruker ikke ordet "rett", - hebr. 'JASHAR', men ordet for "rettferdighet", - 'ZEDAQAḤ'): Det finnes nemlig ikke rette veistrekninger i disse kuperte områdene, og grunntekstens ord for "sti" betyr bokstavelig "sirkler" eller "spiraler". Når Herren leder her, gjør han det "for sitt navns skyld", dvs. ikke på grunnlag av at vi holder mål, men fordi han er den han er (jfr. 5Mos 7,7f; 9,5f).

4 Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt. For du er med meg, din kjepp og din stav, de trøster meg.

Når hyrden skulle lede sauene fra et beiteområde til et annet, kunne veien gå gjennom dype og bratte kløfter. Der holdt ofte rovdyr til. Hyrden har her to ulike redskaper som er nødvendige: For det første den krokete hyrdestaven som brukes til å lede på rett vei i det ulendte terrenget, og dernest klubben som brukes som våpen i møte med en eventuell angriper. Sauen er ute av stand til å forsvare seg selv, og er derfor avhengig av at hyrden ikke viker tilbake for noen motstander (jfr. Joh 10,12).

5 Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne. Du salver mitt hode med olje, mitt beger flyter over.

Selv om sauen har mange naturlige fiender, er en hyrde som alltid er hos flokken sin i stand til å sørge for alt dyrene trenger, selv om rovdirene lurar i nærheten. Det en livsnødvendighet for sauene å holde seg nær til hyrden. Jo lenger bort fra hyrden de kommer, desto større er faren. Oljen på hodet sikter til at sauen ofte kunne være ille plaget av parasitter som særlig satt seg i skinnen på hodet. Sauer som er plaget med dette, vil aldri kunne legge seg ned og hvile, og vil derfor avmagres og bli syke. En brukte derfor en bestemt olje både for å lindre plagene og drepe parasittene. I siste del av verset sammenfatter David så hva dette Herrens trofaste tilsyn med ham innebærer: Ikke bare får han alt han trenger, men "langt utover" (Ef 3,20; jfr. Joh 10,10b: "overflod"; 2Kor 9,8).

6 Bare godhet og miskunnhet skal etterjage meg alle mitt livs dager, og jeg skal bo i Herrens hus gjennom lange tider.

Salmen avsluttes med å sammenfatte alt han har sagt i de foregående vers. Ved å bruke ordet "bare", sier han at det er Herren alene som styrer og leder hans liv. Ingen andre makter kan ramme ham, og skulle han oppleve angrep og smertefulle ting, vil også det tjene til det gode. "Miskunnhet" betyr det som er av nåde og for intet. Herren stiller ikke med ham etter fortjeneste, - da ville han ikke hatt noe håp. Uttrykket å "bo i Herrens hus"

taler om et privilegium som bokstavelig gjaldt GTs presteskap, men som i overført betydning gjelder alle Guds barn p.g.a. "det allmenne prestedømme" (jfr. 2Mos 19,4-6).

Jan Bygstad, prest i DELK
